

הרפואה בקהילה רופאים העוסקים ברפואת משפחה בישראל

עמית שריר

דיאנה נקמולי לוי

אמציה גינת

עוסקים ברפואת במשפחה בישראל - 2015

1. מבוא

רפואת המשפחה היא הרפואה המהווה את קו הטיפול הראשון הרחב ביותר בקהילה. הרופא העוסק ברפואת משפחה הוא הדמות שאמורה להיות הרופא האישי, דמות מוכרת למטופל, ומי שרואה את מכלול התמונה של בריאות המטופל ושל סביבתו המשפחתית והחברתית, תוך שהוא מקיים רצף טיפול ארוך טווח. במקרים רבים קו הטיפול הראשוני של רופא זה, הוא הטיפול היחיד, ובמקרים אחרים – הוא מהווה גורם ממין.

מסמך זה בוחן לעומק את המאפיינים של הרופאים העוסקים ברפואת משפחה בקהילה כיום. רופאי אלו עובדים, רובם ככולם, במסגרת ארבע קופות החולים, ומספקים שירותי רפואה ראשונית בקהילה. לאור תוכנית המשרד בקשר לעליית משקל הטיפול בקהילה, יש חשיבות רבה לבחינת המצב הנוכחי.

2. מתודולוגיה

הנתונים המובאים כאן מתבססים על שני מקורות שונים:

- קובץ רשיונות, אגף הרישוי במשרד. מעודכן לחודש מרס 2015.
- מערכות הזמנת תורים של ארבע קופות החולים באינטרנט. האיסוף נעשה בסוף חודש מרס 2015.

הנתונים עברו טיוב וזיווג, כדי להשלים את הנתונים שבאתרי הקופות, לסנן כפילויות ולזהות את כל הרופאים.

בקובץ הרשיונות של משרד הבריאות, נכללו 35,558 רופאים שונים, מתוכם 1,901 רופאים רשומים כמומחים ברפואת משפחה – חלקם בעלי התמחויות נוספות. ברשימות קופות החולים נכללו 6,672 רשומות של רופאים אשר עוסקים ברפואת משפחה ומטפלים בחברי קופות החולים. בכל קופה היו רשומות כפולות של רופאים, שכן הרישום נעשה לפי מקומות שונים וזמני קבלה שונים. לאחר ניפוי הכפילויות בתוך כל קופה, מספר הרופאים העוסקים ברפואת משפחה הגיע ל- 5,011 רופאים. בניכוי הכפילויות בין הקופות – רופאים העובדים ביותר מאשר קופה אחת - מספר הרופאים העוסקים ברפואת משפחה בקהילה עמד על 4,627.

3. רופאי משפחה: נתונים

3.1 נתונים בסיסיים – רופאים מומחים ברפואת משפחה

בהתאם לנתוני אגף רישוי במשרד, נכון לחודש מרס 2015, רשומים 1,901 רופאים מומחים ברפואת משפחה. 1,064 - 56% מתוכם – נשים, 44% גברים. 1,805 מתוכם עד גיל 67. לכ-4% מהמומחים ברפואת משפחה, יש לפחות התמחות אחת נוספת. לצורך הנתונים כאן, כללנו את כל המומחים ברפואת משפחה כמומחים ברפואת משפחה, גם אם יש להם התמחות נוספת. ביחס לאוכלוסיה, שיעור המומחים ברפואת משפחה עד גיל 67, עומד על כ-0.22 רופאים לאלף נפש.

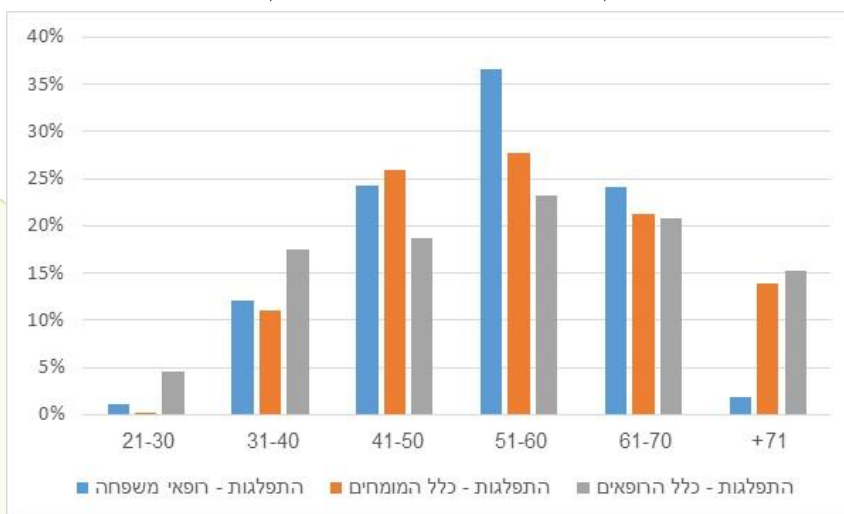
חלוקת המומחים ברפואת משפחה לקבוצות גיל, בטבלה הבאה:

טבלה 1: רופאי משפחה, חלוקה לקבוצות גיל

קבוצת גיל	גברים	נשים	סה"כ
21-30	-	1	1
31-40	93	201	294
41-50	260	403	663
51-60	282	336	618
61-70	174	105	279
71+	28	18	46
סה"כ	837	1,064	1,901

מקור: עיבוד נתונים מקובץ רישיונות משרד הבריאות

התפלגות הגילאים של מומחים ברפואת משפחה, בהשוואה למומחים בכלל, ולכלל הרופאים בישראל:

תרשים 1: רופאים לפי קבוצות גיל; כלל הרופאים, מומחים, מומחים ברפואת משפחה

הפיזור הגאוגרפי של רופאי המשפחה, לפי מקומות המגורים שלהם, לפי מחוזות ונפות, הוא כפי שמוצג בשתי הטבלאות הבאות:

טבלה 2: רופאי משפחה, לפי מחוז מגורים

מספר רופאי משפחה עד גיל 67	מחוז
169	ירושלים
287	צפון
231	חיפה
543	מרכז
326	תל אביב
343	דרום
1,899 *	סה"כ

מקור: עיבוד נתונים מקובץ רשיונות משרד הבריאות

- בשתי רשומות חסר נתון לגבי מגורים/נתון שגוי

טבלה 3: רופאי משפחה, לפי נפת מגורים

מספר רופאים בגיל העבודה	נפה	מספר רופאים בגיל העבודה	נפה
23	כנרת	75	אשקלון
112	עכו	* 204	באר שבע
224	פתח תקווה	5	גולן
19	צפת	* 124	השרון
154	רחובות	81	חדרה
58	רמלה	150	חיפה
326	תל אביב	128	יזרעאל
		* 216	ירושלים

מקור: עיבוד נתונים מקובץ רשיונות משרד הבריאות

- בשתי רשומות חסר נתון לגבי מגורים/נתון שגוי
- בנפות המסומנות בכוכבית, המספרים כוללים רופאים מנפות סמוכות קטנות

3.2 נתוני הכשרת מומחים ברפואת משפחה

מספר מקבלי הרשיונות החדשים ברפואת משפחה, בחמש-עשרה השנים האחרונות, היה כדלקמן:

מקור: מחסן הנתונים-BI (פנורמה-נקטו), אגף המידע משרד הבריאות
(הנתון לגבי שנת 2014 נכון לחודש ינואר 2015 ואינו סופי.)

3.3 רופאים העוסקים ברפואת משפחה בקהילה - נתונים

3.3.1 נתונים בסיסיים

ארבע קופות החולים בישראל מספקות שירותי רפואת משפחה באמצעות 4,627 רופאים; 55% מהם גברים ו- 45% נשים. 1,485 מרופאים אלו – 32% מומחים ברפואת משפחה, ו- 2,053 – 44% הם רופאים כלליים, ללא התמחות כלשהיא. שאר הרופאים מומחים בהתמחויות שונות, כמחציתם בעלי מומחיות ברפואה פנימית. התפלגות הגילאים של העוסקים ברפואת משפחה היא הבאה:

טבלה 4: רופאים העוסקים ברפואת משפחה בקהילה: התפלגות גילאים

קבוצת גיל	גברים	נשים	סה"כ	
21-30	42	8	50	1%
31-40	265	280	545	12%
41-50	513	583	1,096	24%
51-60	898	757	1,655	37%
61-70	691	401	1,092	24%
71+	56	29	85	2%
סה"כ	2,465	2,058	4,523	

• לגבי 104 רופאים אין נתון גיל, והם מחוץ לנתונים כאן

מספר הרופאים העוסקים ברפואת משפחה בכל קופה הוא כמפורט בטבלה הבאה:

טבלה 5: כמות הרופאים העוסקים ברפואת משפחה בכל קופת חולים

קופת חולים	מספר הרופאים
כללית	2,480
מכבי	1,135
מאוחדת	758
לאומית	583

• יש רופאים העובדים ביותר מאשר קופת חולים אחת

התפלגות הגילאים של רופאים העוסקים ברפואת משפחה בכל קופה, מפורטת בטבלה הבאה:

טבלה 6: התפלגות גילאי הרופאים העוסקים ברפואת משפחה, לפי קופה

קבוצת גיל	גברים	נשים	סה"כ	גברים	נשים	סה"כ	גברים	נשים	סה"כ	גברים	נשים	סה"כ
	כללית			מכבי			מאוחדת			לאומית		
21-30	25	3	28	4	3	7	6	3	9	11	1	12
31-40	172	148	320	77	106	183	30	20	50	46	19	65
41-50	289	310	599	107	161	268	73	86	159	74	49	123
51-60	483	394	877	200	184	384	155	128	283	142	87	229
61-70	356	232	588	193	71	264	152	69	221	86	56	142
71+	29	16	45	7	4	11	17	8	25	9	3	12
סה"כ	1,354	1,103	2,457	588	529	1,117	433	314	747	368	215	583
גיל לא ידוע:			23			18			11			-

ניתן לפלח את נתוני כמות הרופאים גם לפי איזור וקופת חולים. בטבלה הבאה מוצג פילוח לפי מחוזות. לתשומת לב, מחוז איו"ש, אינו מהווה יחידה גאוגרפית אחת, ולכן לא יובא בניתוחים הגאוגרפיים הבאים.

טבלה 7: מספר הרופאים העוסקים ברפואת משפחה בקופת חולים, לפי מחוז

שם המחוז	מספר רופאי המשפחה				סה"כ
	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית	
ירושלים	299	114	164	111	688
צפון	573	130	126	129	958
חיפה	252	138	97	48	535
מרכז	538	288	160	98	1,084
תל אביב	283	271	85	62	701
דרום	534	194	126	135	989
סה"כ	2,479	1,135	758	583	4,955

- יש רופאים העובדים ביותר מאשר קופת חולים אחת, ו/או מקום אחד
- לגבי רופא אחד מכללית, אין זיהוי ודאי של המחוז

יחס הרופאים העוסקים ברפואת משפחה לנפש מבוטחת, לפי אזורים, וכן בכל קופת חולים, מובא בטבלאות הבאות; נתונים ארציים, לפי מחוז ולפי נפה. לתשומת לב, הנתון ולפיו בדרום הארץ כל רופא מטפל במספר מועט, באופן יחסי, של חברי קופה, נובע מפזור האוכלוסיה הרחב באיזור שבין באר שבע לאילת. כמו כן, הנתונים כאן אינם של היקף השירות אלא של מספר הרופאים בלבד.

טבלה 8: סה"כ רופאים העוסקים ברפואת משפחה לאלף נפש, לפי מחוז

שם המחוז	רופאים העוסקים ברפואת משפחה לאלף נפש
ירושלים	0.80
צפון	0.70
חיפה	0.58
מרכז	0.53
תל אביב	0.39
דרום	0.82

טבלה 9: חברי קופת חולים לכל רופא העוסק ברפואת משפחה, בממוצע ארצי

קופת חולים	מספר רופאים	מספר מבטחים	מבטחים לרופא
כללית	2,480	4,315,227	1,739
מכבי	1,135	2,059,413	1,814
מאוחדת	758	1,130,585	1,492
לאומית	583	731,555	1,255

• מקור נתוני מספר חברי הקופה – דו"ח בטי"ל, מרס 2015

טבלה 10: חברי קופת חולים לרופא העוסק ברפואת המשפחה, לפי קופה במחוז

מבוטחים לרופא משפחה, לפי קופה				אוכלוסיה לרופא	אוכלוסיה	מחוז
לאומית	מאוחדת	מכבי	כללית			
833	2,097	505	1,433	1,247	1,028,921	ירושלים
1,061	858	1,294	1,647	1,419	1,368,151	צפון
1,279	1,048	1,621	2,034	1,700	958,993	חיפה
1,772	1,744	2,297	2,014	2,027	2,197,722	מרכז
1,973	1,604	3,636	2,144	2,540	1,343,687	תל אביב
680	368	1,036	1,176	978	965,938	דרום
				-	366,110	יהודה ושומרון
					7,258	כתובת לא ידועה
1,255	1,492	1,814	1,739	1,780	8,236,780	סה"כ

• מקור נתוני מספר חברי הקופה – דו"ח בטי"ל, מרס 2015

3.4 רופאים העוסקים ברפואת משפחה בקהילה – נתונים לגבי מומחיות

כאמור לעיל, מתוך 4,627 הרופאים העוסקים ברפואת המשפחה הפועלים בקהילה, 1,485 – 32% - מומחים ברפואת משפחה. עוד 538 – 12% - מומחים ברפואה פנימית. 2,053 – 44% - לא מחזיקים בתעודת מומחה כלשהי. לפני פירוט הנתונים ראוי להעיר כי חלק מאלו שהם מומחים ברפואה פנימית, מחזיקים בתת-התמחות נוספת, ובדרך כלל עיסוקם העיקרי, מבחינה מקצועית, הוא לא ברפואה בקהילה.

בחלוקה לפי קופות, נתוני מומחיות הרופאים העוסקים ברפואת המשפחה, הם הבאים:

טבלה 11: מומחיות רופאים העוסקים ברפואת משפחה בקהילה

קופת חולים	מספר רופאי משפחה בקהילה	מתוכם מומחים במשפחה	מומחים ברפואת משפחה או בפנימית	רופאים ללא התמחות כלשהי	
כללית	2,480	1,018	41%	1,232	50%
מכבי	1,135	398	35%	586	52%
מאוחדת	758	99	13%	220	29%
לאומית	583	55	9%	128	22%
				390	67%
				413	54%
				368	32%
				1,016	41%

טבלה 12: שיעור המומחים ברפואת משפחה מכלל העוסקים ברפואת משפחה, לפי קופה ומחוז

שם המחוז	שיעור המומחים ברפואת משפחה מכלל העוסקים ברפואת משפחה				מוצע למחוז
	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית	
ירושלים	29%	28%	20%	5%	22%
צפון	38%	30%	5%	5%	29%
חיפה	41%	25%	3%	4%	27%
מרכז	47%	44%	13%	14%	39%
תל אביב	38%	39%	14%	19%	35%
דרום	47%	31%	20%	11%	35%
ממוצע לקופה	41%	35%	13%	9%	

התפלגות הגילאים של המומחים ברפואת משפחה, לפי קופה, בטבלה הבאה:

טבלה 13: התפלגות גילאים של מומחים ברפואת משפחה, לפי קופה

קבוצת גיל	גברים	נשים	סה"כ	גברים	נשים	סה"כ	גברים	נשים	סה"כ	קופה:
קופה:	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית	גברים	נשים	סה"כ	גברים	נשים	סה"כ
21-30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31-40	44	87	131	27	64	91	4	2	7	10
41-50	140	216	356	50	103	153	11	17	28	19
51-60	171	193	364	45	65	110	16	22	38	14
61-70	100	65	165	33	11	44	18	8	26	12
71+	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0
	457	561	1,018	155	243	398	49	50	99	55
							30	25		

4. סיכום ומסקנות

בישראל עוסקים ברפואת משפחה כ- 4,600 רופאים בקהילה, ו- 1,901 רופאים רשומים כבעלי התמחות ברפואת משפחה. מתוך כלל הרופאים העוסקים ברפואת משפחה, כ- 1,500 מומחים ברפואת משפחה, ולכמעט מחציתם אין התמחות כלשהי. מבחינת השיעור באוכלוסיה; כל רופא העוסק ברפואת משפחה מטפל, בממוצע, ב- 1,780 נפש. בקופות החולים; שיעור המומחים ברפואת משפחה, מסך הרופאים העוסקים ברפואת המשפחה בכל קופה, עומד על 9% - בלאומית, 13% במאוחדת, 35% במכבי ו- 41% בכללית. קיימים הבדלים בין הפריפריה למרכז במספרי הרופאים, כמו גם במספר הנפשות לרופא, אם כי יש לשים לב כי היקף שעות הטיפול בפועל, כמו גם הריחוק הגאוגרפי, לא הובאו לידי ביטוי בניתוח כאן.